

KADRO
YAYINLARI

“ÖZGÜN VE KOLAY ANLAŞILIR İÇERİĞİYLE”

ANAYASA HUKUKU

“KONU ANLATIMLI KİTAP”

KPSS A

10. BASKI

SONER CEYLAN

www.akdrue.com

A KADRO

Eğitim Kurumları

BAKIRKÖY

İletişim Adresi

Cevizlik Mahallesi İstanbul Cad.

Mor Sümbül Sokak No. 25

Bakırköy / İstanbul

Tel (Pbx): 0 (212) 542 30 00

E-mail: info@akadroegitim.com

İletişim ve Bilgi Hattımız : 0 (850) 346 46 40

www.akdrue.com

Yazar

Soner CEYLAN

Grafik Tasarım

Sima HEDAYATI

ISBN

978-625-93320-2-4

Baskı

BASKI & CİLT- BULUT DİJİTAL MATBAA SAN.TİC.LTD.ŞTİ.

Musalla Bağları Mh. İnciköy Sk. No.1/A Selçuklu/KONYA

KTB Sertifika No: 48120

Bu eserin yayın hakkı A Kadro Özel Eğitim Hizmetleri Ticaret Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz kopya edilemez, çoğaltılamaz kısmen de olsa yayınlanamaz.

ÖN SÖZ

Sevgili KPSS adayları;

Devletin temel yapısını, organlarını, siyasi iktidarın el değıştirme usulünü; birey hak ve özgürlüklerini düzenleyen hukuki metni ifade eden anayasa kavramını çeşitli boyutlarıyla konu edinen Anayasa hukuku disiplini bu çalışmanın ana konusu oluşturmaktadır. Bu yüzden, bu kitap anayasal tarihçe, temel hak ve hürriyetler, yasama, yürütme ve yargı kısımlarından oluşmakta ve bu çerçevede bütün oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Kitabımız hazırlanırken mümkün olduğunca doktrinsel çatışmalardan uzak kalınmış ÖSYM görüşleri baz alınmak suretiyle çalışma yapılmıştır. Bir diğer husus yayınımız hazırlanırken sizlere yol gösterici olmak ve iş yükünüzü bir nebze de olsa azaltmak amaçlanmıştır.

Sizlerin de bildiğiniz üzere KPSS sınavında alan genel kültür genel yetenek ve kamu yönetimi kısımlarında toplamda 15 e yakın diğer meslek sınavlarında oldukça fazla sayıda anayasa hukuku sorusu sorulmaktadır. Bu anlamda sizlerde bu alanın ehemmiyeti dolayısıyla detaylı hukuk kitaplarıyla uğraşmak zorunda kalmaktasınız.

Sınav sorularını incelediğimizde ÖSYM ve diğer kurumların aynı soruları tekrar etmekten öteye gidemedikleri görülmektedir. Sizleri bu iş yükünden kurtarmayı ve daha az ancak gerekli bilgilerle hazırlanmış bu yayınlara daha kısa sürede sınava hazırlanmayı hedeflemekteyiz. Söz konusu eserde akademik bilgilerden ziyade Anayasa Hukuku dersi özet ancak sınava yetecek şekilde sınav soruları baz alınarak hazırlanmıştır.

Unutulmamalıdır ki; Hiçbir başarı tesadüf değildir, bilakis doğru ve planlı bir çalışmanın eseridir.

Başarılı bir sezon dilerim...

Soner CEYLAN

A KADRO EĞİTİM KURUMLARI

İÇİNDEKİLER

ANAYASAL TARİHÇE	»	06
1982 ANAYASASI GENEL ESASLAR	»	15
YASAMA	»	21
YÜRÜTME	»	35
YARGI	»	40
ANAYASANIN DEĞİŞTİRİLMESİ	»	50
HÜKÜMET SİSTEMLERİ	»	51

İÇİNDEKİLER

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ VE TOPLU SÖZLEŞME HAKKI	»	52
DİLEKÇE, BİLGİ EDİNME VE KAMU DENETÇİSİNE BAŞVURMA HAKKI	»	53
YETER SAYILARI	»	54
TBMM'NİN YÜRÜTTÜĞÜ İŞLEMLERİN NİTELİĞİ	»	55
TEMEL HAKLARIN TASNİFİ	»	56
SORULAR	»	58

1. TOPLUMSAL HAYAT

Toplum hâlinde yaşayan insanların yerine getirmek zorunda oldukları görevleri ve kullanacakları yetkileri belirten kurallara, sosyal düzen kuralları denilmektedir.

Bu kurallara uymamanın cezası da müeyyide (yaptırım) olarak bilinmektedir.

Sosyal Düzen Kurallarının Özellikleri;

Toplumsal düzeni sağlamaya yöneliktir.

İhtiyaçlara göre değişkenlik gösterirler.

Kurallara uyulmadığı zaman yaptırım gücüne sahiptir.

Tek tek bireylerin iradesi üzerinde bir iradeye sahiptir.

A. TOPLUMSAL HAYATI DÜZENLEYEN KURALLAR

- **Din Kuralları:** Genelde dini anlamda manevi yaptırım gücüne dayanır.
- **Ahlak Kuralları:** Daha çok ahlaki değerlere uymaya ilişkin manevi yaptırıma dayanır.
- **Görgü Kuralları:** Toplumdaki görgü anlayışına ilişkin uyulması gereken kurallara uymamanın yaptırımı da manevidir.
- **Örf-Adet Kuralları:** Zaman içinde en çok değişiklik gösteren kurallardır. Bunların yaptırımı da manevidir.
- **Hukuk Kuralları:** Diğer kurallardan en önemli farkı yazılı olması ve maddi yaptırım gücünün olmasıdır. Burada kurallar toplum düzeninde oluşmaktan ziyade devlet egemenliğinde kalıp olarak yazıya dökülmüş kurallar bütününden oluşmaktadır.

Hukuki Yaptırımlar

Ceza

Hükümsüzlük

Tazminat

İptal

Cebri İcra

2. HUKUK

A. HUKUK TERİMLERİ

- **Müspet / Pozitif Hukuk:** Bir ülkede belirli bir zamanda yürürlükte bulunan hukuk kurallarının tamamıdır.
- **Mevzu Hukuk (Mevzuat):** Bir ülkede belirli bir zamanda yürürlükte bulunan ve yetkili bir makam tarafından konulan yazılı hukuk kurallarının tamamıdır.
- **Doğal / Tabii / İdeal Hukuk:** Yürürlükteki hukuk kurallarının haricinde oluşan ve insanların akıl yoluyla ulaşabilecekleri hukuk kurallarının tamamıdır.

B. HUKUKUN KAYNAKLARI

1. Yazılı Kaynaklar

- i. Anayasa
- ii. Kanun
- iii. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- iv. Yönetmelik

2. Yazısız Kaynaklar

a. Örf ve adetler

DİKKAT

Ceza Hukuku ile Vergi Hukukunda kanunilik ilkesi gereği örf ve adet hukukuna yer verilmez.

3. Yardımcı Kaynaklar

a. Doktrin (Öğreti)

b. İçtihat (Mahkeme Kararları)

C. TÜRK HUKUK SİSTEMİ

I. Kamu Hukuku

Devlet ile bireylerin ya da başka devletlerin arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kurallarının tamamıdır.

a. Anayasa Hukuku

b. İdare Hukuku

c. Ceza Hukuku

d. Yargılama Hukuku

e. Devletler Genel Hukuku

II. Özel Hukuku

Bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kurallarının tamamıdır.

a. Medeni Hukuk (Kişi, Aile, Miras, Eşya ve Borçlar Hukuku)

b. Ticaret Hukuku

c. Devletler Özel Hukuku

III. Karma Hukuk

Hem Kamu hukuku hem de özel hukuk kurallarını barındırır.

► İş Hukuku

Normlar Hiyerarşisi;

I. Anayasa

II. Kanun / Uluslararası Antlaşmalar

III. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

IV. Yönetmelik

V. Emir ve Genelgeler

D. ANAYASA

► **Anayasa:** Devletin temel yapısını, yönetim biçimini, devlet organlarının birbirleriyle olan ilişkilerini ve temel hak ve hürriyetlerini düzenleyen kanundur.

► **Yazılı Anayasa:** Anayasal kuralların yetkili bir organ eliyle hazırlanmış bulunan yazılı bir belgede toplanmasıdır.

► **Yazılı Olmayan (Teamülü) Anayasa:** Geçmişten beri tekrarlanarak gelen ve bağlayıcı olduğuna inanılan uygulamalardan oluşan geleneksel anayasadır. (İngiltere)

► **Sert Anayasa:** Değiştirilemeyecek hükümler içeren, değiştirilmesi kanunlara göre çok daha zor usullere tabi olan anayasadır. (1924, 1961, 1982 Anayasalarımız)

► **Yumuşak Anayasa:** Değiştirilemeyecek hükümler içermeyen, aynı kanunlar gibi basit usullerle değiştirilebilen anayasalardır. (1921 Anayasası tek yumuşak anayasamızdır.)

► **Çerçeve Anayasa:** Kısa ve öz hükümler içeren, uygulamayı ve detayları kanunlara bırakan anayasalardır.

► **Kazuistik Anayasa:** Ayrıntılı ve geniş düzenlemeler içeren, madde sayısı çok, maddeleri uzun düzenleyici anayasalardır.

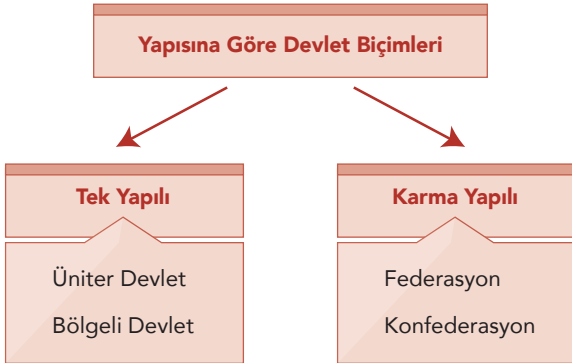
NOT

- Bir anayasa;
- Değiştirilemeyecek maddeler içeriyorsa
 - Anayasanın değiştirilmesi için basit değil de nitelikli bir çoğunluk aranıyorsa (3/5, 2/3 gibi)
 - Bütün olarak değiştirilmesi zorlaştırılmışsa
 - Anayasa değişiklik teklifi için halkoylaması öngörülmüşse

Anayasa SERT anayasadır.

DEVLET ve HÜKÜMET SİSTEMLERİ

A) Yapısına Göre Devlet Biçimleri

Devlet

Belirli bir toprak parçası üzerine yerleşmiş insanların yaşamlarını sağlayan üstün otoriteye sahip bir siyasal düzendir.

Devleti Oluşturan Unsurlar

1) İnsan topluluğu

2) Ülke

3) Egemenlik

- ▶ İç egemenlik
- ▶ Dış egemenlik

Devlet Biçimleri

Üniter Devlet

Tek bir merkezde toplanmış tek siyasal otoritenin olduğu devlettir.

Hukuk ve yasa birliği vardır. 1982 anayasa'sının 3. maddesinde yer alan "Türkiye Devleti ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütündür" ifadesiyle üniter devlet ilkesi anlatılmaktadır.

Örneğin; Türkiye, İngiltere, İtalya, Fransa, Yunanistan, İsveç

Bölgeli Devlet

Ülkenin ve milletin bölünmezliği ve teklifi içinde, bölgesel milliyetlerin özerkliklerinin tanındığı devlet türüdür.

Örneğin; İspanya'da Bask bölgesi

Federasyon

1. Birden fazla devlet vardır. (federal devlet, federe devlet)
2. Yasama, yürütme, yargı erkleri tek değildir. (federal devletin yasama, yürütme, yargı erkleri; federe devletlerin kendi yasama, yürütme, yargı erkleri)
3. Çift meclis zorunlu
4. Egemenlik bölünmüştür ve birden fazladır.
5. Hukuk birliği yoktur. (federal devletin hukukunu, federe devletlerin kendi iç hukuku)
6. Federe devletler federal devlete bir Anayasa ile bağlıdır. İç işlerinde serbest, dış işlerinde federal devlete bağlıdır. Örneğin; ABD, Kanada, Avusturya, İsviçre, Avustralya, Rusya

Konfederasyon

Birden fazla bağımsız devletin varlıklarını korumak şartıyla özellikle savunma gibi belli bir amaç çerçevesinde oluşturdıkları topluluklardır.

AÇIKLAMA

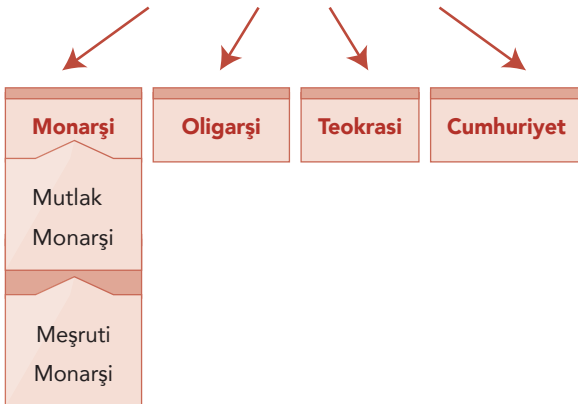
Federasyon sert bir Anayasayla kurulurken, konfederasyon uluslararası antlaşmayla kurulur.

AÇIKLAMA

Üye devletler istedikleri zaman konfederasyondan ayrılabilirler. Federasyonda ise federe devletler federasyondan ayrılamazlar.

B) Egemenliğin Kaynağına Göre Devlet Biçimleri

Egemenliğin Kaynağına Göre Devlet Biçimleri

Monarşi

- Egemenliğin soya bağlı olarak geçtiği devlet biçimidir. 2 türüdür.

1. Monarkın yetkilerinin sınırsız olduğu türüne mutlak monarşi

2. Monarkın yetkilerini kısmende olsa bir meclisle paylaştığı türüne meşruti monarşi denir.

Mutlak monarşide monarkı sınırlayan bir organ ya da anayasa yok iken; Meşruti monarşi de monarkın yetkileri bir anayasa ile sınırlandırılmaktadır.

Oligarşi

Egemenliğin bir grup ya da zümre tarafından kullanılmasıdır. (Suriye)

Teokrasi

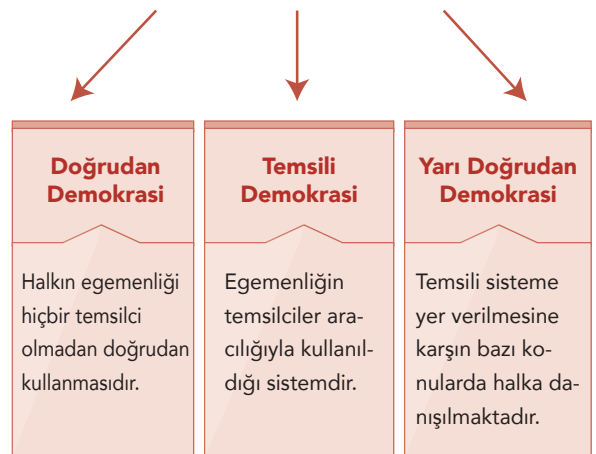
Devlet yönetiminde din kurallarının egemen olmasıdır. (İran)

Cumhuriyet

Egemenliğin toplumun tümüne ait olduğu kabul edilen ve egemenliğin kaynağı halk olan devlettir.

Örneğin; Türkiye, Fransa.

Egemenliğin Kullanılış Biçimine Göre Demokrasi Yöntemleri

Doğrudan Demokrasi
Halkın egemenliği hiçbir temsilci olmadan doğrudan kullanılmasıdır.

Temsili Demokrasi
Egemenliğin temsilciler aracılığıyla kullanıldığı sistemdir.

Yarı Doğrudan Demokrasi
Temsili sisteme yer verilmesine karşın bazı konularda halka danışılmaktadır.

Yarı Doğrudan Demokrasinin Araçları

Halk Oylaması

Yasaların halka sorulmasıdır.

Halk Vetosu

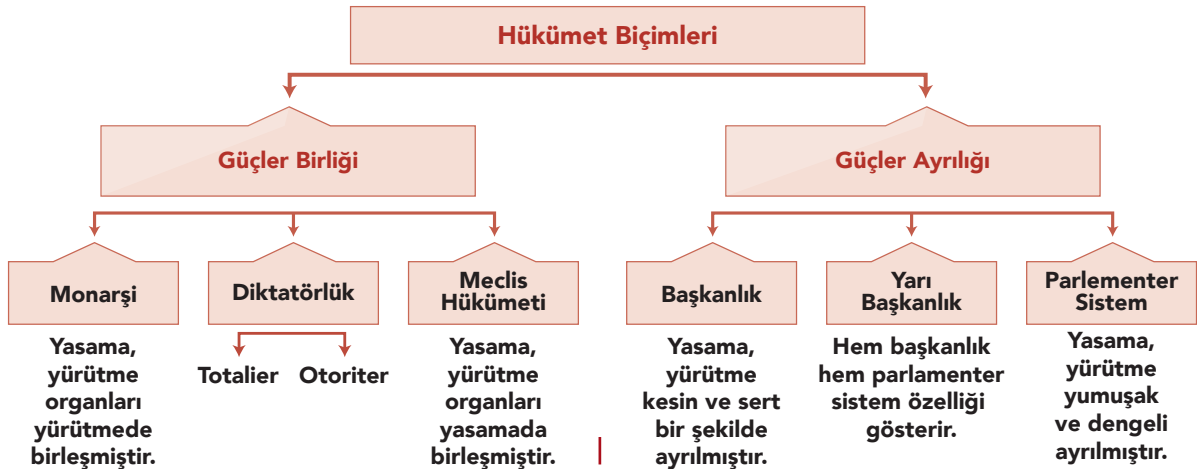
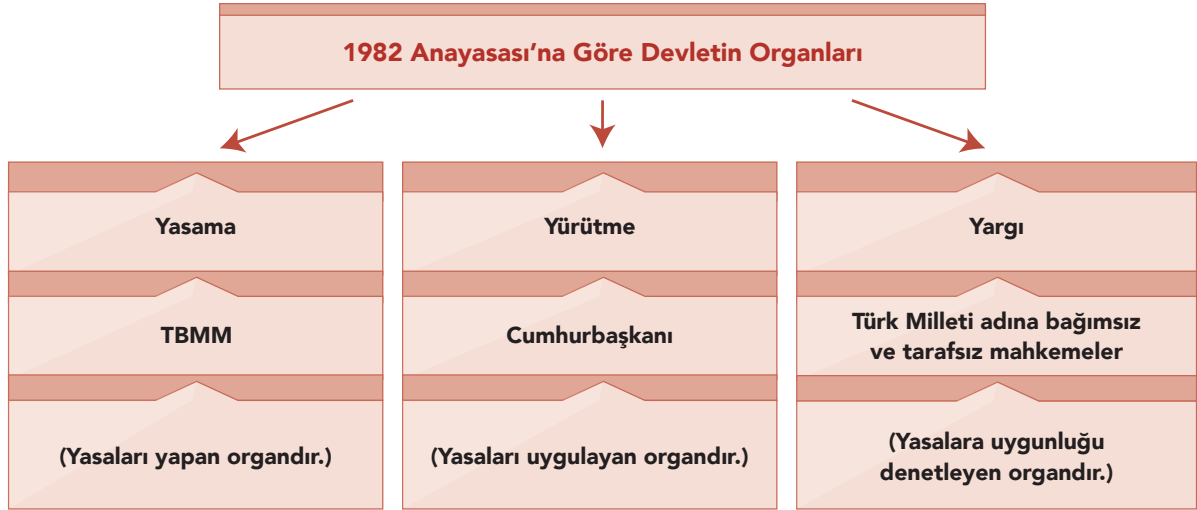
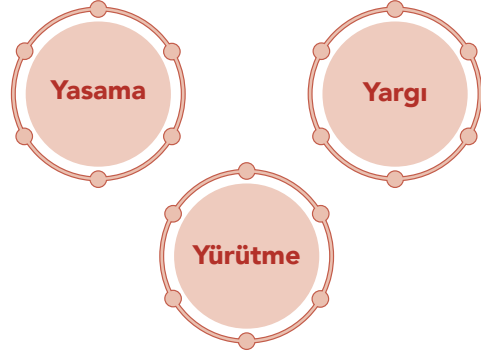
Meclis tarafından çıkarılan yasaların halk tarafından engellenmesi. Halk kendiliğinden harekete geçmektedirler.

Halk Girişimi

Halkın yasa hazırlayıp meclise sunarak kabul ettirmeye çalışmasıdır.

HÜKÜMET BİÇİMLERİ

Devletin yönetim sistemini belirleyen kuvvetler:

Başkanlık Sistemi

Yasama ve yürütme organları birbirinden sert ve kesin bir şekilde ayrılmıştır.

Bunun göstergesi yasama yürütmenin, yürütmede yasamanın hukuki varlığına son veremez.

Özellikleri

- ▶ Kuvvetler kesin ve sert şekilde ayrılmıştır.
- ▶ Yürütme yetkisi başkana aittir.
- ▶ Başkanda yasama da halk tarafından seçilir.
- ▶ Yasama yürütmenin, yürütme yasamanın görevine son veremez.
- ▶ Yürütmenin dayanağı halktır. Yasamanın güveni aranmaz.
- ▶ Aynı kişi hem yasama hem yürütmede yer alamaz.
- ▶ Başkan yasama çalışmalarına katılamaz.
- ▶ Hükümet yasama organına karşı sorumlu değildir.
- ▶ Başkan yasama tarafından kabul edilen kanunları veto edebilir.

Parlamente Sistem

Yasama ve yürütme organları birbirinden yumuşak ve dengeli bir şekilde ayrılmıştır.

Bu iki organ belirli koşullarda birbirlerine müdahale edebilmekte ve birbirlerinin görevlerine son verebilmektedirler.

Özellikleri

- ▶ Kuvvetler yumuşak ve dengeli bir şekilde ayrılmıştır.
- ▶ Hükümet yasama organına karşı sorumludur.

- ▶ Yürütme iki kanatlıdır.
- ▶ Devlet başkanının siyasal sorumluluğu yoktur.
- ▶ Yürütmenin dayanağı yasama organıdır. Yürütme yasamadan güvenoyu almak zorundadır.
- ▶ Yasama yürütmeyi gensoru yoluyla düşürebilir.
- ▶ Yürütme organı belirli şartların gerçekleşmesi hâlinde yasama organını feshedebilir.
- ▶ Aynı kişi hem yasama hem yürütme organında görev alabilir.
- ▶ Başbakanın yasama organı üyesi yani milletvekili olması zorunlu iken bakanlar için böyle bir zorunluluk yoktur.

3. TÜRKİYE'DEKİ ANAYASAL GELİŞMELER I. SENED-İ İTTİFAK (1808)

- ▶ Osmanlı'da Anayasal gelişimin ilk adımını oluşturur.
- ▶ Hükümet ile ayan temsilcileri arasında yapılmıştır.
- ▶ Uzlaşma belgesidir.
- ▶ Magna Charta belgesine benzetilir.
- ▶ Ayanlara çeşitli ayrıcalıklar vermiştir.
- ▶ Merkezi hükümet zayıflamıştır.
- ▶ Bir Anayasa değildir, ancak Anayasal bir belge niteliğindedir.
- ▶ Sözleşme biçiminde ilan edilmiştir.

II. TANZİMAT FERMANI (1839)

- ▶ **Amacı:** Osmanlı uyruğunda bulunan bütün vatandaşlara eşit haklar vermek, bu sayede Avrupalı Devletlerin desteğini sağlamak ve imparatorluğu yeniden toparlamaktır.
- ▶ Türklerin ilk haklar beyannamesi olarak kabul edilir.
- ▶ Bütün herkes için can, mal ve ırz güvenliğinin düzene kavuşturulması kararlaştırılmıştır.
- ▶ Padişahın yetkileri bu fermanla sınırlandırılmıştır.
- ▶ Ferman niteliğindedir.
- ▶ Padişah bu fermanla belirtilen esaslara uyacağına söz vermiştir. Böylece kanun gücünün üstünlüğü ilkesi benimsendi.
- ▶ Askerlik ve Vergi konularında adil davranılacaktır
- ▶ Askerlik vatan hizmeti sayılmıştır.
- ▶ Mahkemelerin aleniliği, yargılama adaleti, mülkiyet hakkı, müsadere yasağı, eşitlik gibi çeşitli hükümleri barındırılmıştır.

III. ISLAHAT FERMANI (1856)

- ▶ Ferman biçiminde ilan edilmiştir.
- ▶ Amaç müslümanlar ile gayrimüslümler arasında tam eşitliği sağlamaktır.
- ▶ Yabancılara mülk edinme hakkı getirilmiştir.
- ▶ Azınlıklara memur olabilme hakkı tanınmıştır.

- ▶ Azınlıklar Türk okullarında okuyabilecek ve kendi dinlerinde öğretim yapan okullar açabileceklerdir.
- ▶ Din farkı gözetilmeksizin tüm uyruklara eşitlik getirilmiştir.
- ▶ Gayrimüslimlere de tam bir din ve mezhep özgürlüğü getirilmiştir.
- ▶ Cizye vergisi ve İltizam usulü kaldırılmıştır.

IV. KANUN-İ ESASİ (1876)

Hükümet Sistemi

Meşruti Monarşi (yasama ve yürütmeye ait yetkiler, yürütmeye toplanır.)

- ▶ Türk tarihinin ilk anayasasıdır.
- ▶ Meşruti monarşiye geçiş öngörülmüş, Otorite padişah ağırlıklı olmak koşuluyla padişahla meclis arasında paylaşılmıştır.
- ▶ Padişahın mutlak veto yetkisi vardır.
- ▶ İkili bir meclis yapısını öngörmüştür (Heyet-i Ayan ve Heyet-i Mebusan)
- ▶ Kanun tasarısı teklif etme yetki bakanlar kuruluna aitti. Meclis ancak padişahın izniyle kanun teklif edebilmekteydi.
- ▶ İlk kez olağanüstü hâl'e yer verilmiştir.
- ▶ Yasama dokunulmazlığına da ilk kez yer verilmiştir.
- ▶ Tabii yargı ilkesi, kişi hürriyeti ve dokunulmazlığı, temel hak ve hürriyetler anayasanın belli başlı yenilikleridir.

- ▶ İlk kez Yüce Divan'a yer verilmiştir
- ▶ İlk kez hakimlik teminatı ve mahkemelerin bağımsızlığı düzenlenmiştir.
- ▶ Yerel Yönetimler ve yetki genişliği ilkesi ilk kez düzenlenmiştir

1909 Değişiklikleri

- ▶ Daha parlamenter ve daha meşruti bir düzen getirilmiştir.
- ▶ Meclis üyeleri ve Bakanlar Kurulu artık padişaha değil, meclise karşı sorumlu hâle gelmiştir.
- ▶ Padişahın yetkileri daraltılmış; Meclisin yetkileri artırılmıştır.
- ▶ Padişahın mevcut olan mutlak veto yetkisi güçleştirici ve geciktirici vetoya dönüştürülmüştür.
- ▶ Kanun teklifi için padişahın onayı kaldırılmıştır.
- ▶ Padişahın meclisi tek başına feshetme yetkisi elinden alınmış ve meclisi feshetme zorlaşmıştır.
- ▶ Dernek kurma ve Toplantı hakkı getirilmiştir.

V. 1921 ANAYASASI (TEŞKİLAT-I ESASİYE)

Hükümet Sistemi

Meclis Hükümeti (yasama ve yürütmeye ait yetkiler, yasamada toplanır)

- ▶ Tek yumuşak anayasamızdır.
- ▶ Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.
- ▶ Güçler birliği ve meclis hükümeti sistemi benimsenmiştir.

- ▶ Yargıya ilişkin hükümlere ve Temel hak ve hürriyetlere yer verilmemiştir.
- ▶ Yerinden yönetim ilkesine yer verilmiştir.
- ▶ Seçimler iki yılda bir yapılacağı ve tekrar seçilmenin mümkün olduğu hükmü benimsenmiştir. Bakanlar Kurulu üyeleri tek tek meclis tarafından kendi üyeleri arasından seçilecektir.
- ▶ Yarıdan ve temel haklardan hiç söz etmemiştir.

1923 Değişiklikleri

- ▶ Cumhuriyet bir "hükümet şekli" olarak benimsenmiştir.
- ▶ Devletin dininin İslam olduğu ve resmi dilinin Türkçe olduğu belirtilmiştir.
- ▶ Cumhurbaşkanı meclis içinden ve meclis üyeleri tarafından bir seçim dönemi için seçilecektir, yeniden seçilmesi mümkündür.
- ▶ Başbakan Cumhurbaşkanı tarafından ve meclis üyeleri arasından atanır. Bakanlar ise başbakan tarafından seçilerek Cumhurbaşkanı tarafından meclis onayına sunulur.

VI. 1924 ANAYASASI (TEŞKİLAT-I AHKAM-I ESASİYE)

Hükümet Sistemi

Karma Sistem, Kabine Sistemi (yasama ve yürütmeye ait yetkiler yasamada toplanır)

- ▶ Çoğunlukçu demokrasi anlayışı benimsenmiştir.
- ▶ Başbakan Cumhurbaşkanı tarafından ve meclis üyeleri arasından atanır. Bakanlar ise başbakan tarafından seçilerek Cumhurbaşkanı tarafından meclis onayına sunulur.

- ▶ Başbakan ve Bakanlar Cumhurbaşkanı tarafından onaylanacaktır.
- ▶ Değiştirilemeyecek hükümler esası ilk kez benimsenmiştir (Devletin şekli Cumhuriyettir maddesi değiştirilemez)
- ▶ Anayasanın üstünlüğü ilkesi getirilmiştir.
- ▶ Kuvvetler birliği ve görevler ayrılığı sistemi öngörülmüştür.
- ▶ "Yasama Yorumu" sadece bu anayasada öngörülmüştür.
- ▶ Seçimler 4 yılda bir yapılacaktır, milletvekili seçilme yaşı 30'dur.
- ▶ Başkent Ankara hükmü kabul edilmiştir.
- ▶ Temel hak ve özgürlükler genel hatlarıyla anlatılmış ayrıntıya yer verilmemiştir.

1924 Anayasası'na İlişkin Değişiklikler

- ▶ "Devletin dini İslam'dır" ibaresi ve milletvekillerinin andındaki "vallahı" kelimesi anayasadan çıkarılmıştır (1928)
- ▶ Kadınlara yerel seçimlerde seçme (1930) ve genel seçimlerde seçme-seçilme hakkı verilmiştir. (1934)
- ▶ Seçmen yaşı 18'den 22'ye çıkarılmıştır. (1934)
- ▶ 6 ilke anayasaya girmiştir. (1937)
- ▶ Kamulaştırma anayasamıza girmiştir.(1937)
- ▶ Anayasanın dili Türkçeleştirilmiştir (1945) ve "Anayasa" adını almıştır.
- ▶ Çok partili hayata geçilmiştir. (1946)

VII. 1961 ANAYASASI

Hükümet Sistemi

Parlamentar Sistem, Kabine Sistemi

- ▶ Başlangıç metnine ilk kez yer verilmiştir.
- ▶ Çoğulcu demokrasi anlayışa yer verilmiştir.
- ▶ "sosyal devlet", "hukuk devleti", "insan haklarına dayanan devlet", "demokratik devlet" anlayışı ilk kez getirilmiştir
- ▶ 37'de anayasaya giren ilkelerden devletçilik, halkçılık ve inkılapçılık bu anayasada yer almamıştır.
- ▶ Türk milliyetçiliği / Milli devlet ilkeleri benimsenmiştir.
- ▶ "Ulus, egemenliğini anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili organlar eliyle kullanır" hükmünü benimsemiştir.
- ▶ Çift meclis sistemi öngörülmüştür.
- ▶ Siyasi partiler hakkında düzenlemelere ilk kez yer verilmiştir.
- ▶ Yerel yönetimler güçlendirilmiş, "Mahalli idarelerin karar organları seçimle gelir, seçimle gelen organların organlık sıfatını kazanıp kaybetmelerine ilişkin denetim yargı mercilerinince yapılır." hükmü benimsenmiştir.
- ▶ Anayasa üstünlüğü esası vurgulanmıştır.
- ▶ Anayasa Mahkemesi, Yüksek Hakimler Kurulu, MGK, Diyanet İşleri Başkanlığı oluşturulmuştur.
- ▶ Kuvvetlerin yumuşak ayrılığı esası benimsenmiştir.
- ▶ Yüksek mahkemeler (Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Uyuşmazlık Mahkemesi) teker teker düzenlenmiştir.
- ▶ Yargı bağımsızlığı bütün güvenceleri ile gerçekleştirilmiştir.
- ▶ Temel hak ve özgürlüklere ayrıntılı yer verilmiştir (Sosyal hak ve ödevlerle ilgili ilk defa sistematik olarak düzenleme yapılmıştır. Temel ve hak ve hürriyetlerinin kullanılmasına ilişkin en ayrıntılı düzenleme yapılmıştır – En demokratik anayasa)

1971 ve 1973 Değişiklikleri

(1961 Anayasasında 7 kez değişiklik yapılmıştır)

- ▶ Bakanlar Kurulu'na ilk kez KHK çıkarma yetkisi verildi.
- ▶ Üniversite özerkliği sınırlandırılırken, TRT'nin özerkliği kaldırılmıştır.
- ▶ AYİM ve DGM anayasaya girmiştir (DGM 2004'te, AYİM 2017'de kaldırıldı)
- ▶ MGK'nın "yardımcılık etme" görevi "tavsiye etmek" olarak değiştirilmiştir.
- ▶ Temel Hakların sınırlandırılmasında genel sınırlama sebepleri ve bazı haklar için özel sınırlama sebepleri getirilmiştir.
- ▶ Anayasa değişikliklerinin incelenmesine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin görev yetkisi sadece "şekil bakımından" incelemeyle sınırlandırılmıştır.

VIII. 1982 ANAYASASI

Bugünkü Anayasamız 9 Kasım 1982'de yürürlüğe girmiştir

A. Devletin Temel Nitelikleri

I. Cumhuriyetçilik

Türkiye Devletinin şeklinin Cumhuriyet olduğu ilk kez 1921 Anayasa'sında düzenlenmiştir.

II. Toplum huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı

III. İnsan Haklarına saygılı

1961 Anayasası insan haklarına dayalı devlet ibaresini taşımakta iken 1982 Anayasası döneminde insan haklarına saygılı devlet halini almıştır.

IV. Atatürk milliyetçiliğine bağlı

Milliyetçilik ibaresi Anayasal sisteme ilk kez 1924 Anayasası'nda 1937 yılı değişikliği ile dahil oldu. Bu ibare 1961 Anayasası'nda milli devlet 1982 Anayasası'nda Atatürk milliyetçiliği halini aldı.

V. Başlangıçtaki temel ilkelere dayanan

VI. Demokratik devlet

VII. Laik devlet

VIII. Sosyal devlet

IX. Hukuk devleti

B. Başlangıç Metninde Yer Alan İlkeler

a. Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlılık

b. Atatürk milliyetçiliği

c. Atatürk medeniyetçiliği

d. Çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi

e. Milli egemenlik

f. Milli menfaatlerin üstünlüğü

g. Anayasanın ve hukukun üstünlüğü

h. Hürriyetçi demokrasi

i. Kuvvetler ayrılığı

j. Yurtta sulh, Cihanda sulh ilkesi

k. Türk varlığının devleti ve ülkesi ile bölünmez bütünlüğü

l. Laiklik ilkesi

m. Her Türk vatandaşının temel hak ve hürriyetlerden faydalanacağı

DİKKAT

Başlangıç ilkeleri kesinlikle Anayasa'nın ilk üç maddesi değildir. Bu nedenle başlangıç ilkeleri değiştirilebilir. Başlangıç ilkeleri 1921 ve 1924 anayasalarında yer almaz iken ilk kez 1961 Anayasası ile kabul edilmiştir ve hem 1961 Anayasasında hem de 1982 Anayasasında anayasa metnine dahil kabul edilmektedir. Anayasa metnine dahil olmayan madde kenar başlıklardır.